

Sygn. akt V Ga 86/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 lipca 2015 roku

Sąd Okręgowy w Częstochowie Wydział V Gospodarczy w składzie następującym:

Przewodniczący: **SSO Andrzej Znak (spr.)**

Sędziowie: **SSO Zofia Wolna, SSO Zdzisław Bojanowski**

Protokolant: st.sekr.sądowy Edyta Kubicka

po rozpoznaniu w dniu 8 lipca 2015 roku w Częstochowie na rozprawie

sprawy z powództwa P.P.H.U. (...) K. R. K. W. Spółki Jawnej w W.

przeciwko E. M. (M.)

o zapłatę

na skutek apelacji powódki P.P.H.U. (...) K. R. K. W. Spółki Jawnej w W.

od wyroku Sądu Rejonowego w Częstochowie

z dnia 5 marca 2015 roku

sygn. akt VIII GC 941/14

I. zmienia zaskarżony wyrok w pkt. 1 w ten sposób, że zasądza od pozwanej E. M. na rzecz powódki P.P.H.U. (...) K. R. K. W. Spółki Jawnej w W. kwotę 8.285,65 zł (osiem tysięcy dwieście osiemdziesiąt pięć złotych, sześćdziesiąt pięć groszy) wraz z ustawowymi odsetkami w wysokości 13% od dnia 17 czerwca 2013 r. do dnia 22 grudnia 2014 r., 8% od dnia 23 grudnia 2014 r. do dnia zapłaty; w pkt. 3 w ten sposób, że zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 1.632,00 zł (jeden tysiąc sześćset trzydzieści dwa złote) tytułem zwrotu kosztów postępowania; w pkt. 4 w ten sposób, że zasądzoną tam kwotę obniża do kwoty 198,00 zł (sto dziewięćdziesiąt osiem złotych);

II. umarza postępowanie co do kwoty 17.416,06 zł (siedemnaście tysięcy czterysta szesnaście złotych, sześć groszy);

III. w pozostałej części apelację oddala;

IV. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 27,00 zł (dwadzieścia siedem złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania za II instancję

sygn. akt V Ga 86/15

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 5 marca 2015 roku Sąd Rejonowy w Częstochowie Wydział VIII Gospodarczy w sprawie sygn. akt VIII GC 941/14 uchylił nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym przez Sąd Rejonowy w Myszkowie dnia 29 stycznia 2014r. w sprawie I Nc 1139/13 w stosunku do pozwanej E. M., oddalił powództwo oraz orzekł o kosztach procesu.

Sąd I instancji ustalił, że w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej Zakłady (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w M. kupiła od P.P.H.U. (...) K. R., (...) spółka jawna w W. towary do przetwórstwa mięsnego i wystawiła faktury z odroczonym terminem płatności. Należności te były wymagalne w dniach 14 kwietnia 2011 roku, 16 kwietnia 2011 roku, 19 kwietnia 2011 roku, 27 kwietnia 2011 roku. W chwili powstania zobowiązania funkcję prezesa nabywcy pełnił D. K.. Należności wynikające z tych faktur nie zostały uiszczone i wierzyciel dnia 27 kwietnia 2012 roku uzyskał nakaz zapłaty wydany w postępowaniu upominawczym na kwotę należności głównej 17 416,06 złotych wraz z ustawowymi odsetkami oraz kwotą 2 635 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu. Na podstawie tego nakazu było prowadzone postępowanie egzekucyjne w sprawie KM 1517/12 które postanowieniem z dnia 2 kwietnia 2013 roku zostało umorzone wobec bezskuteczności egzekucji. D. K. pełnił funkcję prezesa od dnia 17 grudnia 2009 roku do dnia 12 października 2011 roku i z tym dniem objęła funkcję prezesa pozwana. Po objęciu funkcji zapoznawała się ze stanem finansów spółki, podjęła decyzję o restrukturyzacji spółki i zawarła w tym celu umowę z fachowym podmiotem zajmującym się tego typu działaniami. Restrukturyzacja nie przyniosła zakładanych efektów dlatego też pozwana podjęła decyzję o złożeniu wniosku o ogłoszenie upadłości. Wniosek ten został złożony 5 kwietnia 2012 roku. Postanowieniem z dnia 24 lipca 2012 roku Sąd oddalił wniosek o ogłoszenie upadłości z uwagi na brak środków na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego.

W ocenie Sądu Rejonowego roszczenie powoda nie zasługuje na uwzględnienie w stosunku do pozwanej. Istota niniejszego sporu sprowadzała się do rozstrzygnięcia, czy pozwana może uchylić się od odpowiedzialności podnosząc opisane wyżej zarzuty.

Powód, który dochodzi roszczenia przewidzianego w art. 299 § 1 k.s.h., powinien wykazać istnienie określonego zobowiązania spółki w czasie, kiedy pozwana była członkiem zarządu, stwierdzonego w tym czasie lub później tytułem egzekucyjnym wydanym na rzecz powoda oraz bezskuteczność egzekucji tego zobowiązania przeciwko spółce. Pozwana natomiast, jeżeli chce się uwolnić od odpowiedzialności, powinien udowodnić jedną z okoliczności egzoneracyjnych określonych w art. 299 § 2 k.s.h. tj. wykazać, iż we właściwym czasie doszło do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki lub wszczęto wobec niej postępowanie układowe, lub, że choć nie doszło we właściwym czasie do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki, to nie miało to miejsca z jego winy, ewentualnie, że choć nie doszło we właściwym czasie do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki (lub nie wszczęto postępowania układowego), to wierzyciel nie poniósł z tego tytułu szkody.

W niniejszej sprawie pozwana w chwili kiedy zobowiązanie stało się wymagalne, nie była jeszcze członkiem zarządu i nie sprawowała funkcji prezesa, a więc w tej sytuacji nie może odpowiadać za powstałe wcześniej zobowiązania. Należy podkreślić, że zobowiązania stało się wymagalne w datach wyżej wskazanych – kwietniu 2012 roku podczas gdy pozwana objęła funkcje prezesa w październiku 2012 roku.

Wobec tego Sąd Rejonowy nie znalazł podstaw do zasądzenia od powódki żądanych przez powoda kwot.

Od powyższego wyroku apelację złożył powód zarzucając zaskarżonemu orzeczeniu:

- błąd w ustaleniach faktycznych, przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia poprzez przyjęcie, iż pozwana dotrzymała terminu do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości spółki,
- naruszenie przepisów prawa materialnego, poprzez błędne zastosowanie art. 299 k.s.h. i uznanie, że pozwana E. M. nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania spółki.

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa powoda w całości, ewentualnie uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie kosztów za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację pozwana podniosła, iż rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego jest prawidłowe i wniosła o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Wyrok Sądu I instancji należało zmienić i powództwo wniesione przez powoda częściowo uwzględnić. Sąd Rejonowy oddalając powództwo wskazał, iż roszczenie stało się wymagalne w czasie, kiedy pozwana nie była członkiem zarządu spółki, wobec czego nie ponosi odpowiedzialności na podstawie art. 299§1 k.s.h..

W ocenie Sądu Okręgowego stanowisko Sądu I instancji nie zasługuje na aprobatę. W pierwszej kolejności należy podkreślić, iż szeroka odpowiedzialność członków zarządu związana jest z sytuacją, gdy wierzyciele nie mogą zaspokoić się z majątku spółki. Odpowiedzialność członków zarządu jest odpowiedzialnością ustawową i wynika bezpośrednio z przepisu art. 299 k.s.h.. W niniejszej sprawie nie ulegało wątpliwości, iż egzekucja przeciwko spółce okazała się bezskuteczna. Wystarczającym dowodem było postanowienie komornika o umorzeniu postępowania egzekucyjnego. Na marginesie Sąd Okręgowy stwierdza, że twierdzenia pozwanej, że umorzenie postępowania nastąpiło z winy powoda albowiem nie wskazał organowi egzekucyjnemu majątku, z jakiego mógł by on prowadzić dalszą egzekucję, należało uznać za chybione. Komornik jako organ egzekucyjny ma obowiązek prowadzenia postępowania egzekucyjnego. Obowiązek ten nie może obciążać powoda. Ponadto pozwana nie wskazała składników majątku spółki, z którego możliwa byłaby egzekucja należności powoda.

Wobec tego, w ocenie Sądu Okręgowego, oczywistym jest, iż powód wykazał istnienie przesłanki warunkującej dochodzenie roszczenia na podstawie art. 299 k.s.h. a mianowicie bezskuteczność egzekucji (w tym przypadku prowadzonej przez organ egzekucyjny) wobec Spółki.

Zgodnie z dyspozycją art. 299§ 2 k.p.c. członek zarządu może uwolnić się od odpowiedzialności w trzech sytuacjach: wykaże, że we właściwym czasie zgłosił wniosek o upadłość lub wszczęto postępowanie układowe, gdy nie doszło do zgłoszenia wniosku o upadłość oraz nie wszczęto postępowania układowego, ale nastąpiło to nie z jego winy i gdy nawet nie zgłoszono wniosku o upadłość lub nie wszczęto postępowania układowego, a wierzyciel nie poniósł szkody.

Pozwana nie przedstawiała żadnych dowodów, oprócz swoich twierdzeń, na to, żeby w niniejszej sprawie zachodziły okoliczności zwalniające ją z odpowiedzialności. Nie wykazała bowiem, że we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości lub wszczęto postępowanie układowe albo, że nie zgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości oraz niewszczęcie postępowania układowego nastąpiło nie z jej winy, albo że pomimo niezgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości oraz niewszczęcia postępowania wierzyciel (powód) nie poniósł szkody. Pozwana załączyła do akt sprawy złożony przez nią wniosek o ogłoszenie upadłości obejmującej likwidację majątku dłużnika z dnia 5 kwietnia 2012r. i wskazała, że wniosek ten został przez Sąd Rejonowy oddalony. Nie wykazała jednak, co najistotniejsze dla oceny jej odpowiedzialności w niniejszej sprawie, że złożyła go we właściwym czasie. Obecnie przepisy procedury cywilnej nie nakładają na Sąd obowiązku zarządzania dochodzeń w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie. Sąd nie jest zatem zobligowany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art.232 k.p.c.), gdyż obowiązek ich przedstawienia spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia istotne znaczenie (art.227 k.p.c.) został włożony na tę stronę, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (art.6 k.c.). Zgodnie z zasadą ciężaru dowodów, osoba, która powołuje się na przysługujące jej prawo i żąda czegoś od innej osoby zobowiązana jest udowodnić okoliczności faktyczne uzasadniające to żądanie, ten zaś, kto odmawia uczynienia zadość żądaniu, obowiązany jest udowodnić fakty wskazujące na to, że uprawnienie żądajacemu nie przysługuje. Zasada ta oznacza, iż na powodzie spoczywa ciężar udowodnienia faktów uzasadniających jego roszczenie (vide: m.in. uzasadnienie wyroku SN z dn. 03.10.1969r., II PR 313/69, OSNC 1970/9/147), na pozwanym zaś ciężar udowodnienia faktów niweczących to prawo. Pozwana powinna więc przedstawić takie dowody, na podstawie których byłoby możliwe ustalenie, że w sprawie wystąpiły przesłanki egzonerycyjne a pozwana złożyła wniosek o ogłoszenie upadłości we właściwym czasie. Właściwy czas zgłoszenia wniosku o upadłość w postępowaniu upadłościowym i naprawczym jest ściśle określony i powiązany ze stanem niewypłacalności dłużnika, za który uważane jest niewykonywanie wymagalnych zobowiązań oraz - w przypadku dłużnika będącego osobą prawną - niezależnie od wykonywania przez dłużnika na bieżąco zobowiązań - gdy stan jego zobowiązania przekroczył wartość jego majątku (art. 21 § 1 w zw. z art. 10 i art. 11 p.u.n.). Wobec takiego unormowania z reguły zatem ustalenie

czasu właściwego do zgłoszenia wniosku o upadłość - w przypadku sporu pomiędzy stronami - nie jest możliwe bez szczegółowej analizy dokumentacji księgowej spółki oraz opinii biegłego z zakresu księgowości (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 3 kwietnia 2015r., I ACa 886/14, LEX nr 1667515)

Natomiast Sąd Rejonowy wskazał, iż pozwana nie odpowiada za zobowiązanie wobec powoda (tym samym nie musi wykazywać istnienia przesłanek egzoneracyjnych) albowiem stało się ono wymagalne w chwili kiedy nie była ona jeszcze członkiem zarządu. Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2008 roku, sygn. akt III CZP 143/07 odpowiedzialność związaną z bezskutecznością egzekucji określonego zobowiązania wobec spółki z ograniczoną odpowiedzialnością ponoszą na podstawie art. 299 k.s.h. osoby będące członkami jej zarządu lub likwidatorami w czasie istnienia tego zobowiązania. Objęcie odpowiedzialnością danego członka zarządu lub likwidatora wszystkich zobowiązań spółki, których podstawa istnieje w czasie sprawowania przez niego funkcji, a więc także zobowiązań jeszcze wtedy niewymagalnych, jest uzasadnione tym, że ogłoszenie upadłości, o które członek zarządu lub likwidator powinien wystąpić w celu przeciwdziałania bezskuteczności egzekucji, spowodowałoby wymagalność także zobowiązań niemających dotychczas takiej cechy. Ponadto odpowiedzialność na zasadach określonych w art. 299 k.s.h. ponoszą osoby będące członkami zarządu w czasie istnienia zobowiązania, którego egzekucja przeciwko spółce okazała się bezskuteczna; wystarcza – co należy podkreślić - samo istnienie w tym czasie tego zobowiązania, jego zaś wymagalność nie jest wówczas konieczna.

Sąd Najwyższy w swoich orzeczeniach, jak również komentatorzy, wielokrotnie wyrazili stanowisko, że członek zarządu nie ponosi odpowiedzialności tylko za te zobowiązania, które powstały po czasie kiedy sprawował tę funkcję. Natomiast jeżeli powstały wcześniej lub w trakcie sprawowania przez niego tej funkcji to ponosi odpowiedzialność. Odpowiedzialność tą ponosi od momentu powołania go na członka zarządu.

W ocenie Sądu Okręgowego bezspornym jest, iż zobowiązanie istniało w czasie, gdy pozwana była członkiem zarządu. Zobowiązanie stało się wymagalne w kwietniu 2011r. i istniało w czasie, kiedy pozwana sprawowała funkcję członka zarządu.

Istotnym dla odpowiedzialności pozwanej na podstawie z art. 299 k.s.h jest jedynie, iż pozwana była członkiem zarządu w czasie istnienia zobowiązania i nie zachodzi żadna z okoliczności egzoneracyjnych.

Mając na uwadze powyższe argumenty Sąd Okręgowy na podstawie art. 386§ 1 k.p.c. i art. 355§1 k.p.c. orzekł jak w sentencji. Podstawę orzeczenia o kosztach stanowią art. 100 k.p.c. albowiem powód w części wygrał sprawę. W trakcie procesu zmieniła się wartość przedmiotu sporu, powód bowiem skutecznie cofnął powództwo na skutek zapłaty części należności. W wypadku umorzenia postępowania, ustalenie strony wygrywającej i przegrywającej, uzależnione jest od przyczyny jaka spowodowała potrzebę wydania tego rodzaju postanowienia. Gdy umorzenie postępowania jest konsekwencją cofnięcia pozwu wskutek zmian w okolicznościach faktycznych zaszłych z woli stron procesowych, ustalenie strony wygrywającej i przegrywającej sprawę jest uzależnione od tego, który z podmiotów spowodował daną zmianę i w jakim czasie przed czy po wniesieniu pozwu. Powinność ta ciążyć będzie na pozwanym jeśli zmiana tego rodzaju nastąpiła po wniesieniu pozwu z woli pozwanego.(vide: Komentarz do art. 98 kodeksu postępowania cywilnego, [w:] Bodio J., Demendecki T., Jakubecki A., Marcewicz O., Telenga P., Wójcik M.P., Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz, Oficyna, 2008, wyd. III.) Wobec tego koszty w tym zakresie również obciążały pozwaną.